

EKONOMİK İŞLER BAŞKANLIĞI ŞUBAT 2017 RAPORU

Türkiye son yıllarda bir yandan yurt içinde ve yurtdışındaki PKK Terör olayları ile uğraşırken diğer yandan Paralel Devlet Yapılanması, DEAŞ terör örgütü ve DHKP-C ve benzeri terör örgütlerinin eylemleri ile uğraşmaktadır. Ayrıca Suriye'deki Fırat Kalkanı Harekatı ile Irak'taki Musul'u IŞİD militanlarından kurtarma operasyonlarına da katılmaktadır. Kısaca ülkemiz yurt içindeki ve yurt dışındaki güvenlik konuları ile sürekli meşgul edilmektedir.

Son günlerde AK Parti tarafından toplumumuzun gündemine **“Başkanlık sistemi”** getirildi. **“Başkanlık Sistemine”** geçmek için AK Parti Milletvekilleri tarafından hazırlanan Anayasa değişikliği hakkındaki kanun teklifi metni, TBMM'de görüşüldü ve oylanarak kabul edildi. Cumhurbaşkanı da imzaladı ve **“Referandum Süreci”** başladı. Türkiye 16 Nisan 2017'de referanduma gidiyor. Yüksek Seçim Kurulu referandum için gerekli çalışmaları yapıyor. Partiler de referandumla ilgili çalışmalarını sürdürüyorlar. Ama ekonomik sorunlarla fazla ilgilenen yok. Oysa dünyada yaşanan siyasal olayların da etkisi ile tüm ülkelerde ekonomik sıkıntılar gün geçtikçe artıyor. Dış dünyadaki ekonomik gelişmeler, özellikle ABD ekonomisindeki gelişmeler Türk ekonomisini çok etkiledi ve Türkiye'de döviz, Dolar ve Avro yükselişe geçti ve son haftalarda biraz düşse de dolar **3.50-3.60 TL** aralığında seyrediyor. ABD doları son 5-6 ayda yaklaşık 65 kuruş arttı. **Türkiye'nin 420 milyar dolar dış borcu vardır. Dolardaki 1 kuruşluk artışın Türk ekonomisine 4.2 milyar TL yük getirdiği dikkate alınarak dolardaki artışın Türk ekonomisine getirdiği yük hesaplanabilir.** Dolardaki artışı frenlemek amacı ile TC Merkez Bankası (MB) devreye girdi ve bazı önlemler aldı. Bu meyanda 24.01.2017'de MB PPK'ü toplanarak faiz koridorunun üst bandını 75 baz puan, borç verme faiz oranını da 100 baz puan artırdı.

Bilindiği üzere 20.07.2016 da Kredi Derecelendirme Kuruluşlarından Standart end Poors, 23.09.2016'da da Moodys Türkiye'nin kredi notunu düşürmüşlerdi. 27 Ocak 2017 Cuma günü de Kredi Derecelendirme Kuruluşu **Fitch Türkiye'nin kredi notunu düşürdüğünü açıkladı.** İşsizliğin arttığı, enflasyonun yüksek seyrettiği, büyüme hızının azaldığı, döviz fiyatlarının yükseldiği, ihracatın azaldığı, dış ticaret açığı ve cari açığın arttığı, kısaca makro ekonomik göstergelerin olumsuz yönde seyrettiği bu şartlarda Türk ekonomisinin sıkıntıları artmaktadır. AK Parti hükümeti ekonomik sıkıntıları gidermek üzere bazı önlemler almakta, ancak alınan önlemler sorunların giderilmesinde fazla etkili olmamaktadır.

Saadet Partisi olarak halkımızın refah içinde mutlu, huzurlu bir hayat sürmesini istiyoruz. Bunu sağlayacak olanlar ülkemizi yöneten idarecilerdir. Demokrasilerde yöneticileri halk seçer. Biz halkımızı bilgilendirerek onun ülke gerçeklerini öğrenmesini ve seçimlerde Saadet Partimize oy vererek saadete kavuşmasını temin etmeye çalışıyoruz. **Bu amaçla her ay makro ekonomik göstergelerdeki gelişmelerle ilgili olarak bir rapor hazırlayıp sizlerin istifadesine sunuyoruz.** Aynı raporu partimizin web sitesine (www.saadet.org.tr ana sayfadaki **Raporlar-Sunumlar** kısmı) de koyuyoruz. Aynı prensipler çerçevesinde hazırladığımız bu ayki raporumuzu da sizlerin istifadesine sunuyoruz.

1- İşsizlik. TÜİK tarafından yayınlanan verilere göre, Ekim 2016'da % 11.8 olan işsizlik oranı **Kasım 2016'da % 12.1 olmuştur. Yani % 0.3 daha artmıştır. Sayısal olarak 3.715.000 insanımız işsizdir.** 2015

yılının Kasım ayındaki işsizlik oranı % 10.5 idi. Bu oran 2016 yılının Kasım ayında % 12.1 olmuştur. Yani Kasım 2016'da işsizlik oranı bir yıl öncesine göre % 1.6 artmıştır. Dileğimiz 2016 yılının tamamında işsizlik oranının düşmesidir. Ama görünen o ki 2016 yılının tamamındaki işsizlik oranı 2015 yılındaki işsizlik oranından daha yüksek olacaktır.

Ekim 2016'ya göre Kasım 2016'da genç nüfustaki işsizlik oranı yükselmiştir. Ekim 2016'da % 21.2 olan genç nüfustaki işsizlik oranı Kasım 2016'da % 22.6 olmuştur. Kasım 2015'de % 19.1 olan genç nüfustaki işsizlik oranı Kasım 2016'da % 22.6 olmuştur. Yani Kasım 2016'da genç nüfustaki işsizlik oranı hem aynı yılın bir ay öncesine göre, hem de bir yıl öncesinin aynı ayına göre artmıştır.

2- Enflasyon (TÜFE). 2017 yılı Ocak ayında enflasyon (TÜFE) bir önceki aya göre % **2.46 arttı**. Yıllık enflasyon da % **9.22** olarak gerçekleşti. Enflasyondaki artış tüm toplum kesimlerini çiftçi, işçi, memur ve emeklilerimiz ile esnafımızı etkilemektedir. İktidar enflasyon konusundaki hedefini maalesef geçmiş yıllarda tutturamamıştı. Dileğimiz 2017 yılında % 6.5 olarak belirlenen enflasyon hedefinin tutturulabilmesidir. Ancak **2016'da akaryakıtta (motorin ve benzin) litre başına yapılan 20-25 kuruşluk ÖTV zamları ve daha sonraki aylarda, (en son 13 Ocak 2017) döviz kurlarında meydana gelen artış bahane edilerek akaryakıt ürünlerine yapılan zamlar tüm malların fiyatlarının artmasına dolayısı ile enflasyonun yükselmesine sebep oldu.**

Tüketiciyi yakından ilgilendirdiği için, biz daha çok TÜFE üzerinde duruyoruz. Ocak 2017'de Üretici Fiyat Endeksine (ÜFE) göre enflasyon % 3.98 oldu. Tabii aylık ÜFE yüksek olunca yıllık ÜFE'de % 13.69 gibi çok yüksek bir oranda gerçekleşti. ÜFE daha çok üreticilerimizi ilgilendirmektedir. Ancak ÜFE'nin yüksek olması çekirdek enflasyonun yüksek olmasına sebep olmaktadır. Çekirdek enflasyon yükselince müteakip aylarda TÜFE de yüksek seyretmektedir. Bunun anlamı halkımız önümüzdeki bir kaç ay daha yüksek enflasyon (TÜFE) ile yaşayacaktır.

3- Büyüme. Ocak 2017'de sizlere sunulan raporumuzda TÜİK tarafından 2016 yılı GSYH'nın 3. çeyrek rakamlarının yeni hesaplama yöntemine göre hesaplandığını ve **1. ve 2. çeyrekte % 4.5 olan büyüme hızlarının 3. çeyrekte % -1.8'e düştüğünü açıklamıştık.** Yani 3. çeyrekte Türk ekonomisi küçülmüştür. Senenin 3 çeyreğindeki veya ilk **9 aylık dönemdeki büyüme hızı 2016 yılı için % 4.4 olarak öngörülen hedefin çok altındadır ve % 2.6'dır.** 2016 yılı 4. çeyreğine ait büyüme hızı henüz açıklanmadığı için yılın tamamı için bir değerlendirme yapmak istemiyoruz. Ancak görünen o ki, eski hesaplama yöntemine göre de hesaplanırsa, yeni hesaplama yöntemine göre de hesaplanırsa 2016 yılında büyüme hızı öngörülen % 4.4'ün altında kalacaktır.

4- Faiz. 2017 yılı Ocak ayında bütçeden **faize 6.6 milyar TL** ödeme yapılmıştır. 2017 yılının tamamında bütçeden yapılacak faiz harcamalarının miktarı 57.5 milyar TL olarak hedeflenmiştir. 2002'den 2016 yılı sonuna kadar olan **14 yıllık sürede** bütçeden yapılan faiz ödemelerinin toplam miktarı **701.3 milyar TL'dir.** Bu durumu "**Türkiye Rantiyeye Çalışıyor**" diye özetleyebiliriz.

Mayıs 2016'dan beri faiz oranlarını düşürme gayreti içinde olan TC MB da 24.11.2016'da yapılan PPK Toplantısında haftalık repo faiz oranını 50 baz puan yükseltmişti. Aralık 2016'daki toplantısında faiz oranlarında değişiklik yapmayan TC MB ekonomideki kötü gidişi özellikle dolardaki hızlı yükselişi frenlemek amacıyla 24 Ocak 2017'de yaptığı PPK toplantısında **faiz koridorunun üst bandını % 8.50'den % 9.25'e**

yükseltti. Borç verme faiz oranını da % 10'dan % 11'e artırdı. 15 Temmuz 2016'daki darbe girişiminden sonra tahvil piyasasındaki faiz oranları da artmaktadır. **15 Temmuz 2016 öncesi % 8.5-9.0 düzeyinde** olan tahvil piyasasındaki faiz oranı **şu günlerde % 11'in üzerinde seyretmektedir.** Unutulmamalıdır ki, faizdeki bu artış Türkiye'nin faiz ödemelerinin artmasına sebep olacaktır.

5- Borçlar. Hazine Müsteşarlığı'nın verilerine göre, Türkiye'nin Toplam Borcu (dış borç+iç borç) sürekli artmaktadır. Ülkemizin 2002 ile 2015 yıllarındaki borç durumu ile 2016 yılının 3. çeyreğinin sonundaki (Ocak-Eylül) borç durumu Ocak 2017'de sizlere sunulan raporda verilmişti. 2016 yılının 4. çeyrek rakamları henüz açıklanmadığı için Ocak 2017'de sizlere sunulan rapordaki rakamları bu raporumuzda da aynen veriyoruz.

Yıl	Dış Borç (Milyar Dolar)	İç Borç (Milyar TL)	İç Borç* (Milyar Dolar)	Toplam Borç (Milyar Dolar)
2002	129.6	155.2	102.6	232.2
2015	397.7	474.2	173.0	570.7
2016 (3 çeyrek)	416.7	500.9	167.0**	583.7

*TL olarak verilen iç borç döviz kuruna bölünerek tarafımızdan hesaplanmıştır.

** Dolar kurundaki aşırı yükselmeden dolayı dolar bazında İç Borç azalmıştır.

İç borçların tamamı kamuya aittir. Dış borçların bir kısmı kamu sektörüne (Merkez Bankası dahil), bir kısmı da özel sektöre aittir. Kamu sektörüne ve özel sektöre ait dış borçların 2002 ile 2015 yıllarındaki durumu ile 2016 yılının 3. çeyreğinin sonundaki (Ocak-Eylül) durumu şöyledir:

Yıl	Kamu Sektörüne ait Dış Borç (Milyar Dolar)	Özel Sektöre ait Dış Borç (Milyar Dolar)	Toplam Dış Borç (Milyar Dolar)
2002	86.5	43.1	129.6
2015	114.7	283.0	397.7
2016 (3 çeyrek)	123.0	293.7	416.7

Türkiye'nin Kamu Borç Stoku yıldan yıla artmaktadır. Bu artış hem Kamu Brüt İç Borç Stoku'nda hem de Kamu Brüt Dış Borç Stoku'nda dolayısı ile Kamu Brüt Toplam Borç Stoku'nda meydana gelmektedir. 2002 ile 2015 yıllarındaki Türkiye'nin Kamu Brüt Toplam Borç Stoku ile 2016 yılının 3. çeyreği sonundaki Kamu Brüt Toplam Borç Stoku şöyledir:

Yıl	Kamu Brüt İç Borç Stoku (Milyar TL)	Kamu Brüt Dış Borç Stoku (Milyar TL)	Kamu Brüt Toplam Borç Stoku (Milyar TL)
2002	155.2	101.6	256.8
2015	474.2	247.8	722.1
2016 (3 çeyrek)	500.9	262.2	763.1

Borçlarla ilgili açıklamalara Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından 31 Ocak 2017'de yayınlanan "İç Borçlanma Stratejisi", "Hazine Finansman Programı" ve "İç Borç İhraç Takvimi" başlıklı yayından aldığımız Mart

ayı borçlarından kısa bilgileri sunmakla yetinmek istiyoruz. Mart 2017'de ödenecek Borç miktarı 20.5 milyar TL'dir. Bunun 17.6 milyar TL'si iç borç, 2.9 milyar TL'si dış borç ödemelerinden oluşmaktadır. 17.6 milyar TL'lik iç borcun 12.9 milyar TL'si ana para, 4.7 milyar TL'si de faize ödenecek paradır. 2.9 milyar TL'lik dış borç ödemelerinin de 0.4 milyar TL'si ana para, 2.5 milyar TL'si de faiz ödemesidir. Evet, Mart 2017'de dış borç ödemelerinde faize ödenecek para ana paranın 6 katından fazladır.

6- Dış Ticaret. Son iki yılda Türkiye'nin ihracat ve ithalatı azalmakta, dış ticaret açığı ve cari açığı ise yüksek seyirini sürdürmektedir. Türkiye'nin 2002 ile 2016 yıllarındaki dış ticaret durumu ile cari açık rakamları şöyledir:

Yıl	İhracat (Milyar Dolar)	İthalat (Milyar Dolar)	Dış Ticaret Açığı (Milyar Dolar)	Cari Açık (Milyar Dolar)
2002	36.1	51.6	-15.5	-0.6
2016	142.6	198.6	-56.0	-32.6

Gerek 2002'de ve gerekse 2016'da ithalat ihracattan fazladır ve her iki yılda da dış ticaret açığı vardır. Bu durum, bu iki tarih arasındaki diğer yıllar için de söz konusudur.

2016 yılındaki ihracat miktarı **Orta Vadeli Programda öngörülen 155.5 milyar dolarlık hedef rakamdan düşük olduğu gibi, 2015 yılına ait ihracat rakamına göre de** daha düşüktür. İhracat rakamlarının küçülmesi Türk ekonomisi için hiç de iç açıcı bir durum değildir. 2016 yılında İthalattaki azalmadan dolayı dış ticaret açığı 2015 yılına göre azalmıştır. Dış ticaret açığının azalması istenen bir durumdur. Ancak bu azalma ihracatın artmasından kaynaklanan bir azalma değil, ithalattaki azalmanın daha fazla olmasındandır. İthalat rakamları incelendiğinde ithalattaki azalmanın tüketim mallarındaki azalmadan değil, üretimde kullanılan mallardaki azalmadan kaynaklandığı görülmektedir ki, bu hiç arzu edilen bir durum değildir.

2002'de 0.6 milyar dolar olan cari açık 2016'da 32.6 milyar dolar gibi oldukça yüksek bir düzeyde gerçekleşmiştir. Bu iki tarih arasındaki diğer yıllarda da cari açık söz konusudur. Cari açığın fazla olması Türk ekonomisinin iyi gitmediğinin işaretidir. **2016'da cari açık 32.6 milyar dolardır ve bu açık 2015 yılı cari açığından 0.4 milyar dolar daha yüksektir.**

Ülke ekonomileri değerlendirilirken ihracatın fazla olması, ithalatın ise az olması arzu edilir. Dış ticaret açığı ve cari açığın olması arzu edilmez. Hele hele cari açığın çok yüksek olması hiç istenmez. Ama Türkiye'yi yöneten iktidarlar maalesef cari açığı ortadan kaldırıp, cari dengenin sağlanmasında bir türlü başarılı olamıyorlar.

7- Bütçe Değerlendirmeleri. Maliye Bakanlığı tarafından 2017 yılı Ocak ayına ait bütçe harcamaları yayınlandı. Sayın Maliye Bakanı da konu ile ilgili basın açıklamasını yaptı. **Senenin ilk ayına ait veriler olduğu için fazla bir irdeleme yapmanın doğru olmayacağını düşünüyoruz ve sadece faiz ödemeleri için 2017 yılı Ocak ayında bütçeden 6.6 milyar TL harcanmış olduğunu bildirmekle yetinmek istiyoruz.**

Prof. Dr. Latif ÖZTEK
Genel Başkan Yardımcısı
Ekonomik İşler Başkanı